

Markedsrettingen av offentlig sektor - virkemidler og handlingsrom

Representantskapet i Fagforbundet Finnmark
Oslo, 21.mars 2012

Fanny Voldnes
Registrert revisor og cand.philol
Leder Samfunnsøkonomisk enhet i Fagforbundet

FAGFORBUNDET

Bare jernbane?

Bare jernbane?

Gjøvikbanen

Finse
Forsikring

NSB
persontog

Mantena

NSB
Trafikk
service

BaneTele

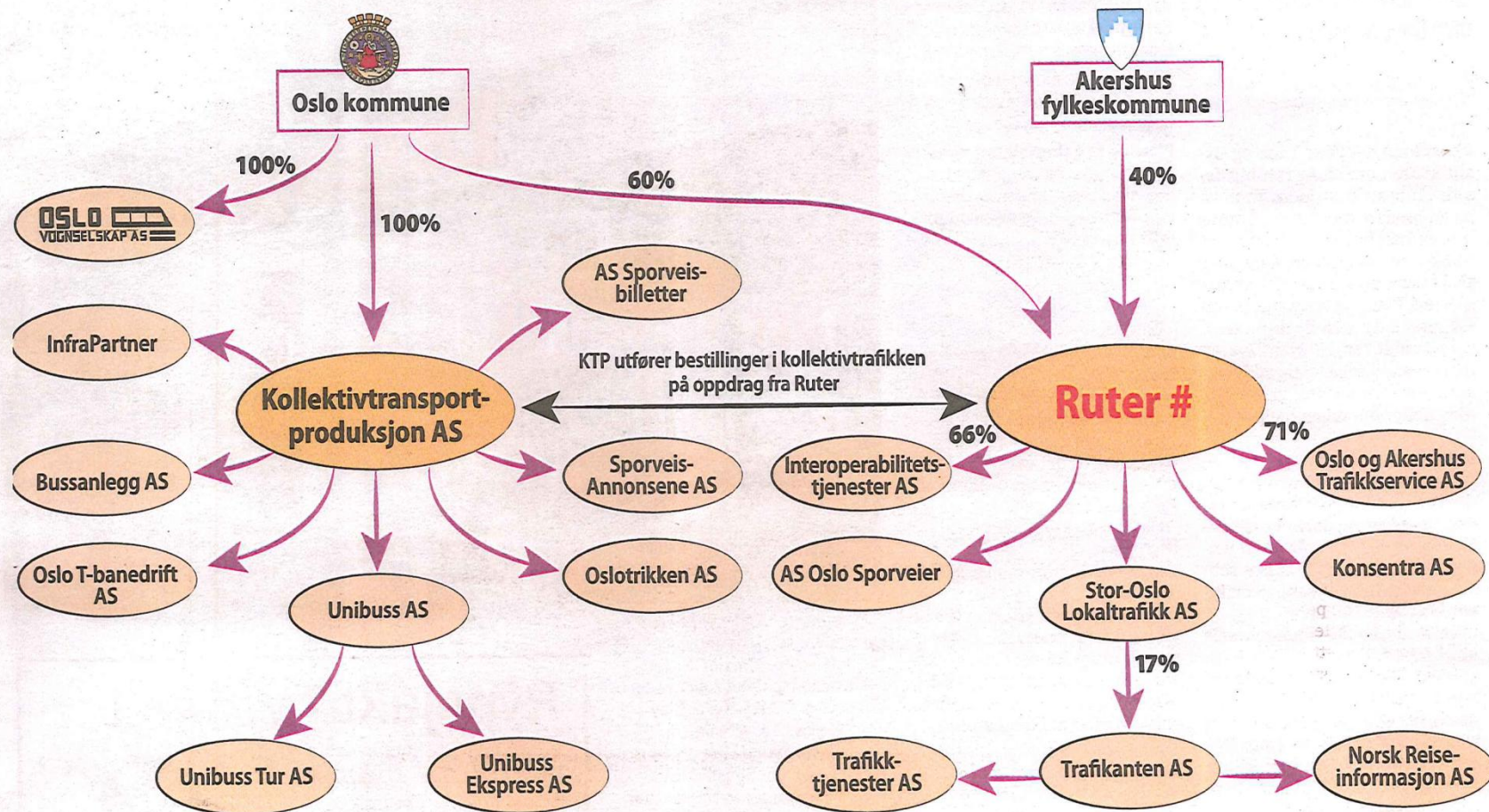
Baneservice

Arrive

nettlast

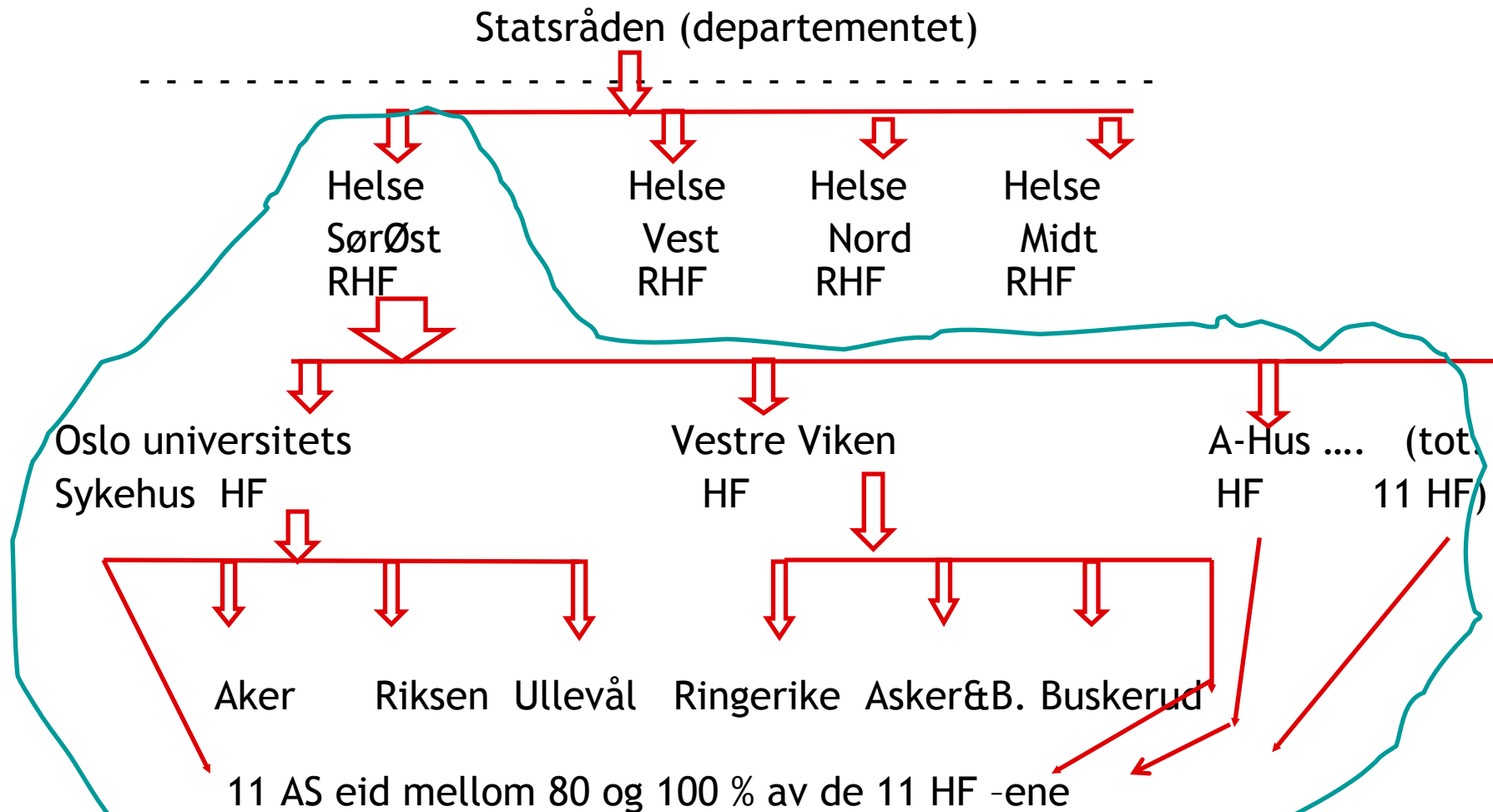

Her er Oslos forvirr

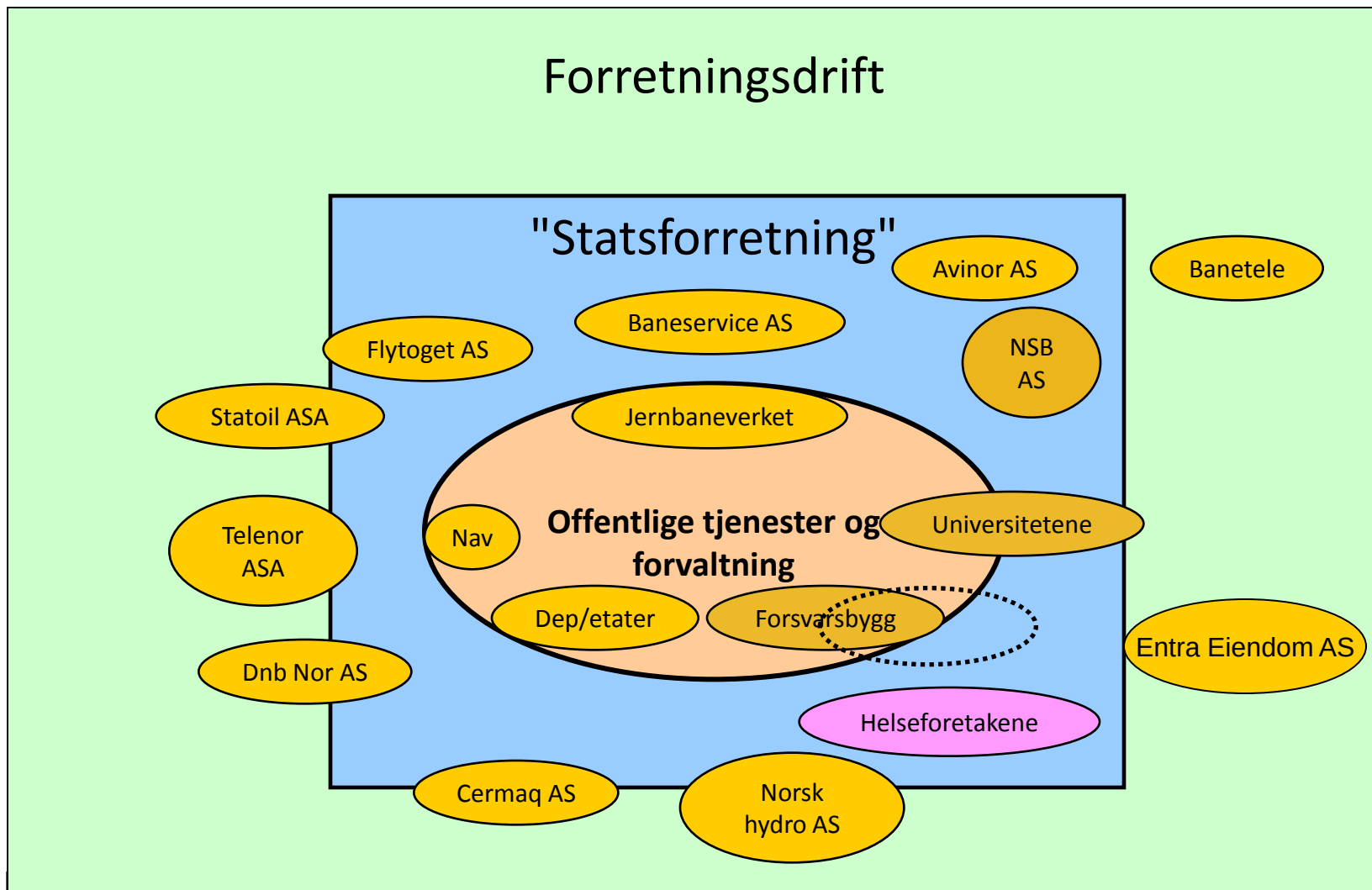

Slik er kollektivtrafikken i Oslo organisert

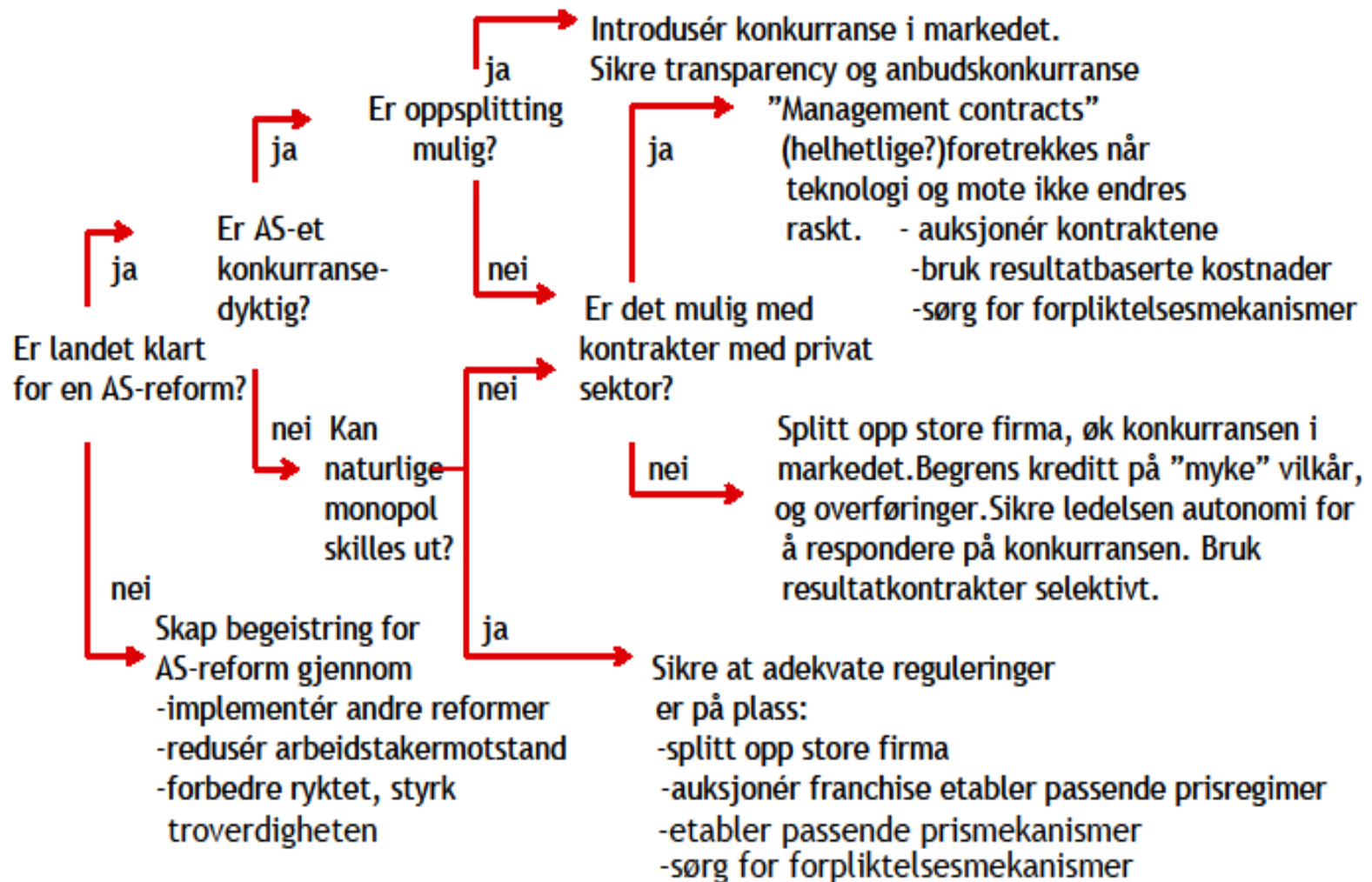
Helseforetakene ; organisering og styring

Fra forvaltning til forretning i staten

Verdensbankens beslutningstre for AS-reform (fra 1995)

Grunnlaget for NPM og NPFM

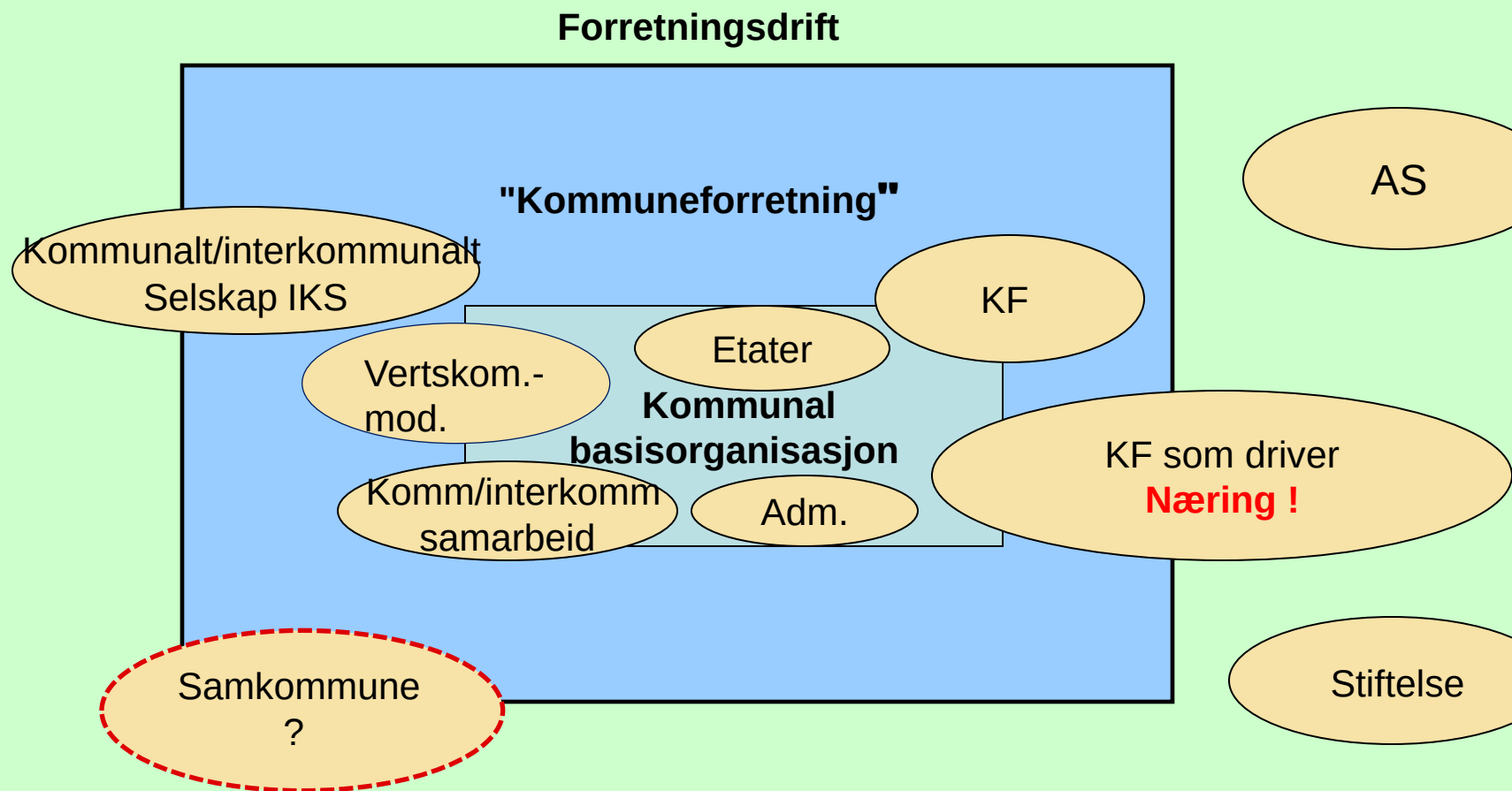
Kilde: Susan Newberry (2002)

Kjennetegn ved det nye styringssystemet

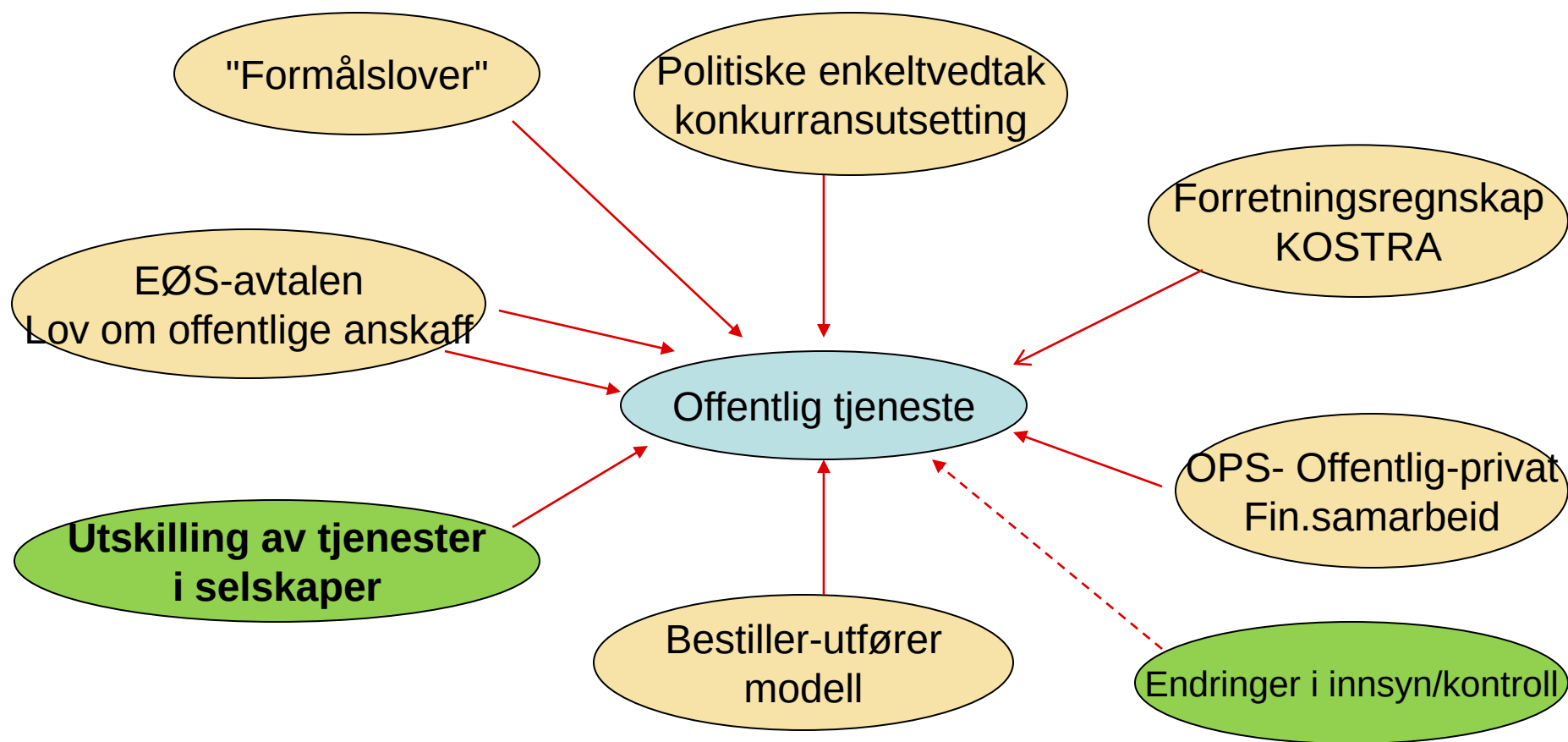
- Beslutningsmyndighet flyttes fra politikere til styrer/virksomhetsledere (svekket politisk styring)
- Tradisjonell budsjettstyring erstattes av "resultatstyring" (regnskaper og måltall)
- Nye finansieringsformer (oppnådd resultat?)
- Oppsplitting; deling av bestiller og utfører
- Standardisering av tjenestene (for måling)
- Alle felleskostnader skal fordeles på den enkelte tjeneste (inkl. avskrivninger/husleiekostnad, pensjonskostnad, IKT-kostnader. OBS! Beregning av avskrivninger og husleie forutsetter verdiberegning av bygninger mm)

Utskilling av kommunale tjenester :

Hva driver fram privatisering og konkurranseutsetting i kommuner?

INNSYN FOR ALLMENNHETEN

07.01.2011

av Kristine Foss

Fylkesmannen i Rogaland [har fastslått](#) at kraftselskapet Haugaland Kraft ikke er omfattet av offentleglova. [Dermed fikk styret rett](#) i sine påstander om at det ikke er rettslig forpliktet til gi innsyn i selskapets dokumenter. Spørsmålet ble behandlet etter [klage](#) fra journalist i Haugesunds Avis Torstein Nymoen som mener selskapet, som 100 prosent offentlig eid, må være omfattet av offentleglova. Haugaland Kraft mener det er i en konkurransesituasjon som gjør at virksomheten er unntatt etter [lovens § 2\(2\)](#). Dette har det nå fått [medhold i fra Fylkesmannen](#).

Oppsplitting av kommunen og denne måten å drifte kommunen på - ut fra dagens praksis:

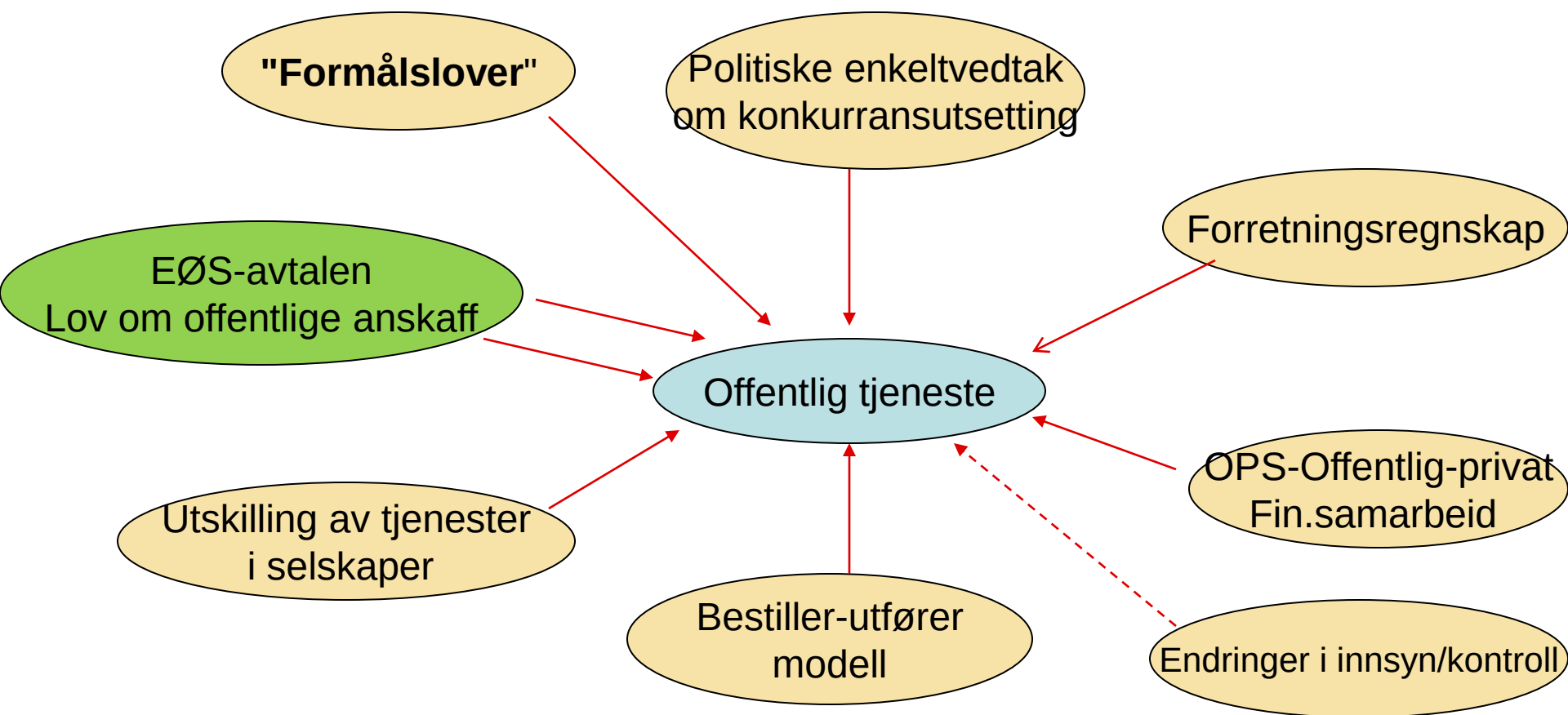
- svekker den politiske styringen (indirekte styring)
- fjerner helheten i kommunens oppgaveløsning
- vanskeliggjør praktisk og politisk koordinering, siden selskapene ikke er underlagt rådmannen
- svekker innsyn og kontrollmulighet av skattebetalernes penger
- FREMMER KONKURRANSEUTSETTING OG PRIVATISERING

Møtes med: Eierskapsmelding

+ politisk jobbing fra forbundet sentralt mht. tolkninger av lovene og dagens praksis

Hva driver fram konkurranseutsetting og privatisering?

EØS-retten - men stort handlingsrom

- Mange EU-forordninger og direktiver
- Lov om offentlige anskaffelser

Stadig nye utvidelser;

eks. parkeringsforskrift , samhandlingsreformen

Kunnskapsmangel fører til redsel for å gjøre feil;

Er stort handlingsrom i EU/EØS retten

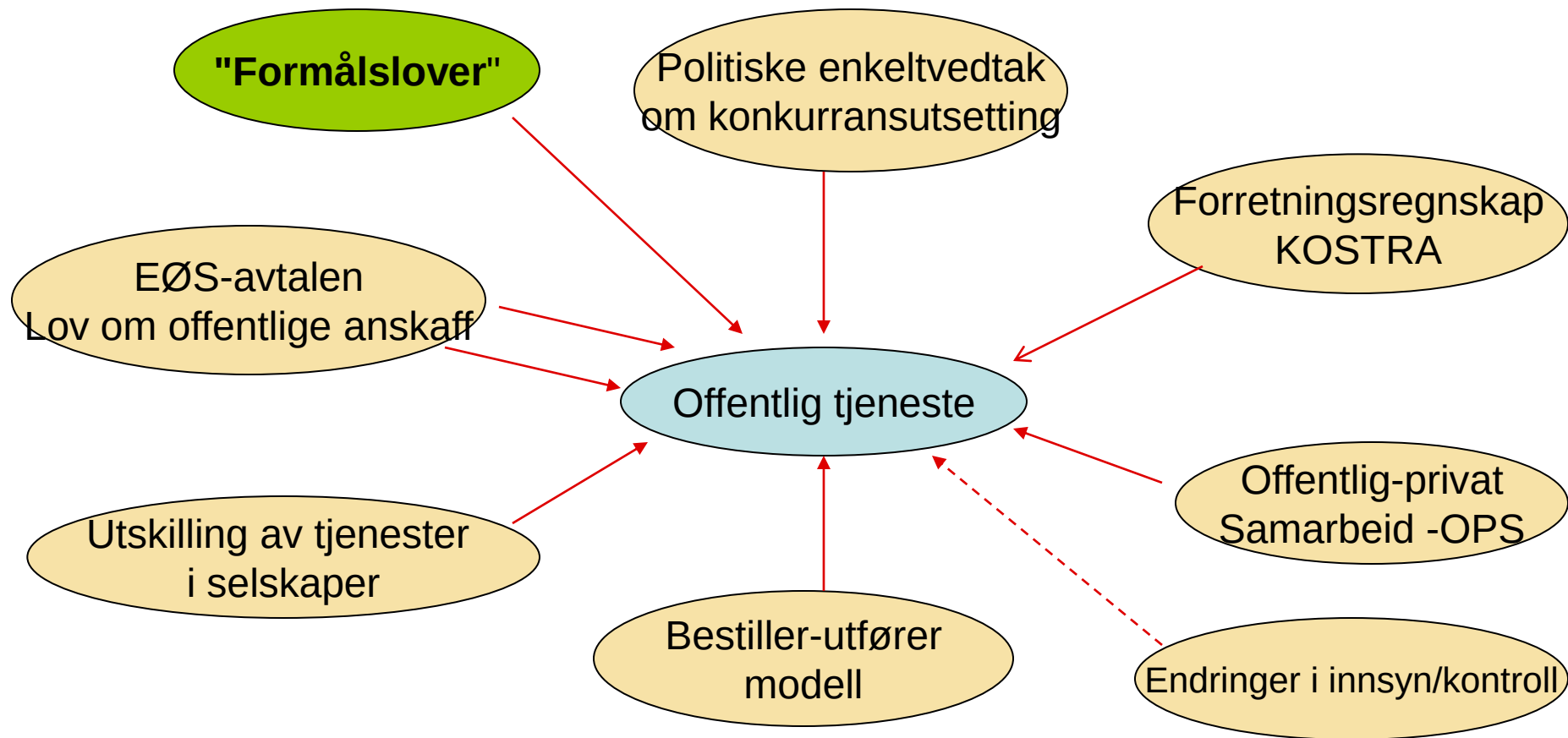
"Der det er vilje - er det vei" sier prof.dr.jur. Finn Arnesen Senter for europarett UiO

Se Helene Bank; *Ta tjenestene tilbake*, For Velferdsstaten

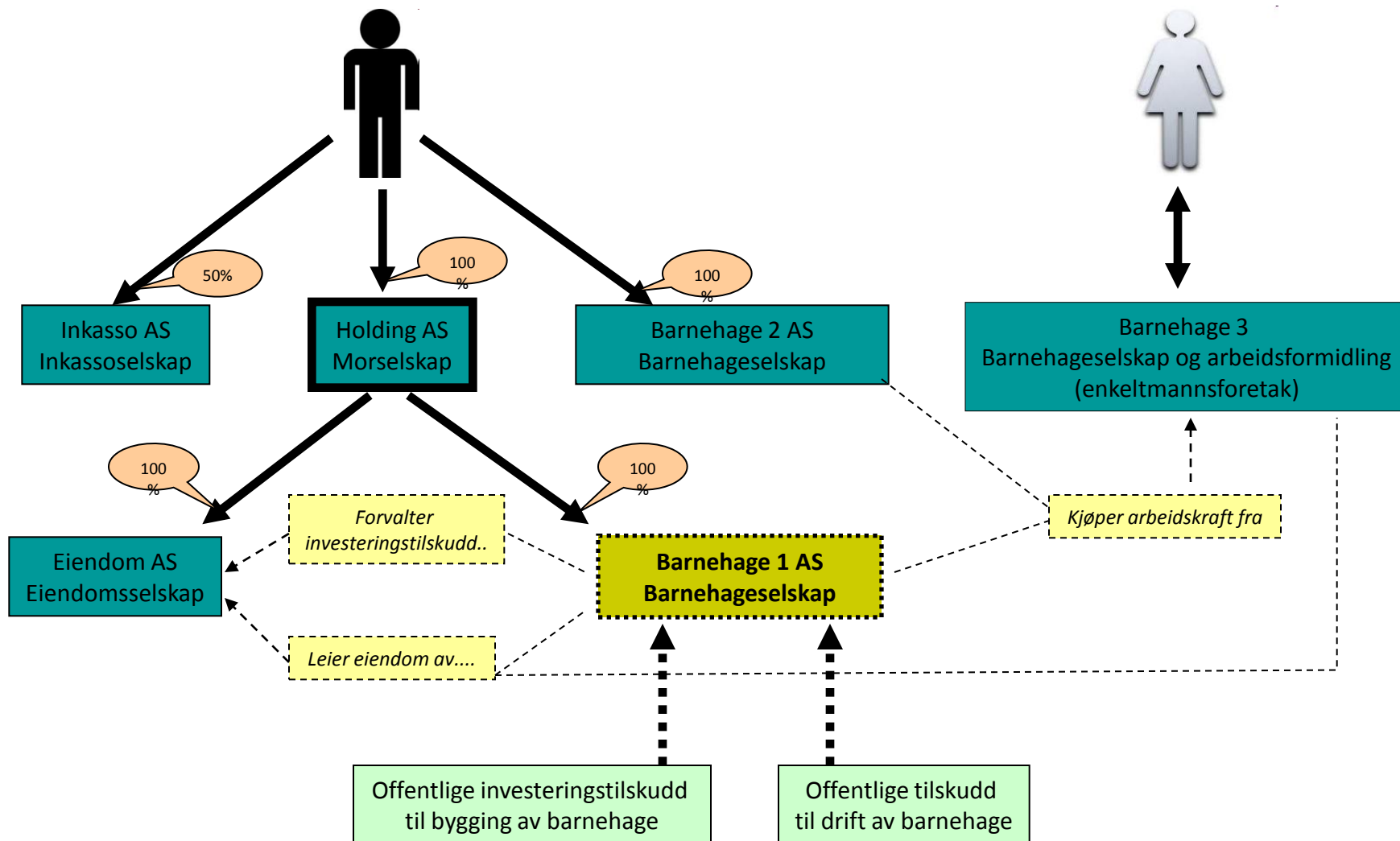

FAGFORBUNDET

Hvordan skjer konkurranseutsetting og privatisering i kommuner?

Formålslov: Bare en barnehage?

Nytt lov- og forskriftsforslag fra Kunnskapsdept , til behandling nå

For dårlig; Hvorfor forskjell på privatskoler og barnehager?

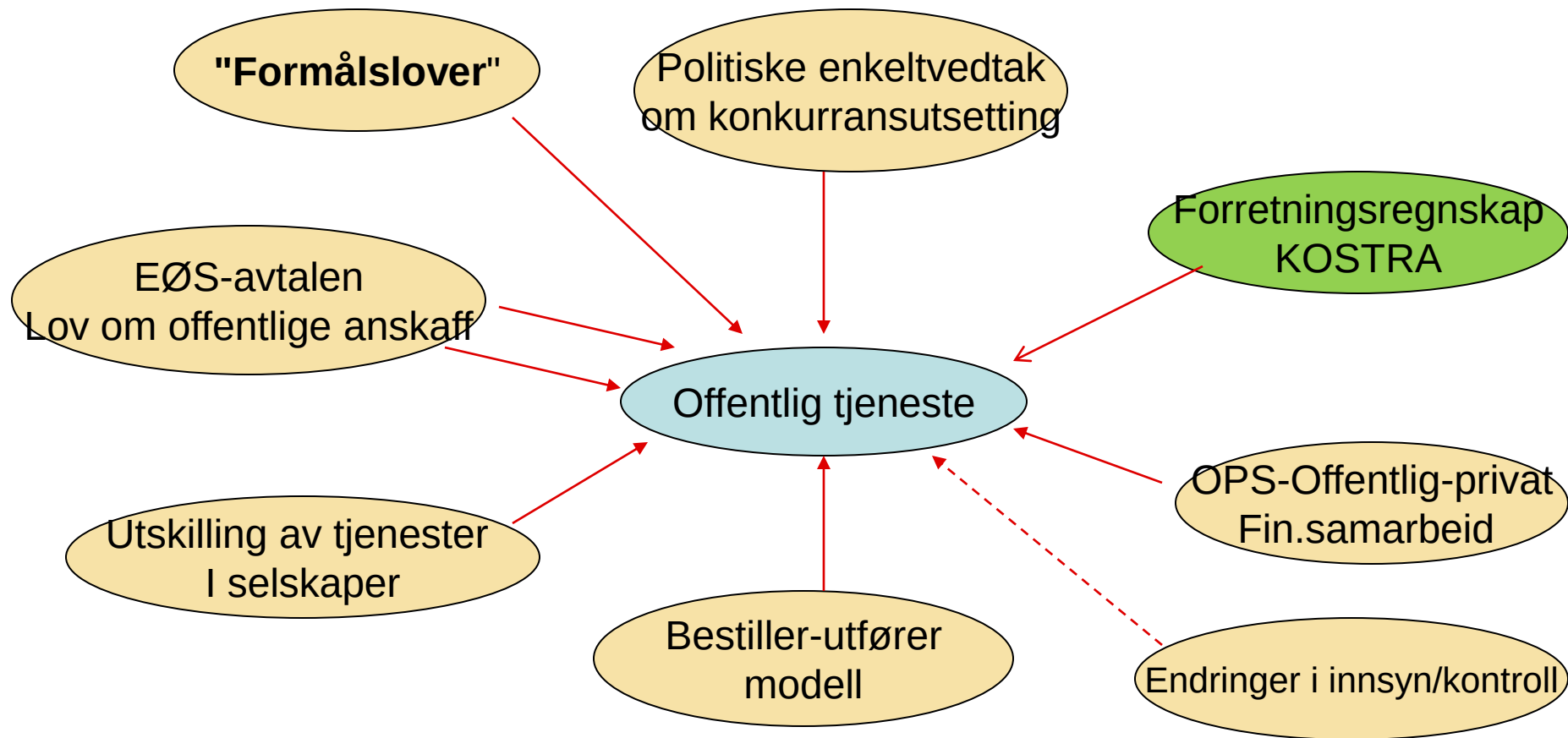
Krav: Må vite hva offentlige penger brukes til

Forslag fra Fagforbundet:

1. avtale mellom kommunen og hver enkelt private barnehagen for å sikre kommunen sikres innsyn og ha kontroll med tilskuddene
2. kommunen skal godkjenne budsjett fra alle barnehager(tilskuddsforvaltning) , og det kan komme etteroppgjør i ettertid
4. For nye investeringer/tilskudd til kapitalutgifter; klausul om tilbakefall ved salg eller avvikling
5. Hjemfall til kommunen ved salg, opphør eller avvikling

Hva driver fram konkurranseutsetting og privatisering i kommunen?

Forretningsregnskap

Balanse

Helse sør 2002 / 2003

Helse Sør RHF

Helse Sør **Konsern**

17.08.01	31.12.02(Beløp i hele tusen kroner)	Note	31.12.02	01.01.03	Justering
0	369 Immaterielle eiendeler	7	47 667	71 497	
0	4 826 Varige driftsmidler	8	11 330 466	18 765 158	7 434 692
0	9 927 582 Investeringer i datter- og tilknyttede selskaper	9	0	0	
0	77 498 Øvrige finansielle anleggsmidler	10,15	177 324	177 324	
0	10 010 275 Sum anleggsmidler		11 555 457	19 013 979	
0	0 Varer	11	130 636	130 503	
0	200 342 Fordringer	12	586 966	586 966	
100	772 477 Bankinnskudd, kontanter og lignende	13	1 546 948	1 546 948	
100	972 819 Sum omløpsmidler		2 264 551	2 264 417	
100	10 983 094 Sum eiendeler		13 820 008	21 278 395	
100	100 Foretakskapital	14	100	100	
	Strukturfond			4 260 530	4 260 530
0	9 920 210 Annen innskutt egenkapital	14	9 920 290	13 433 633	3 513 343
100	9 920 310 Sum innskutt egenkapital		9 920 390	17 694 263	
0	-657 396 Annen egenkapital	14	-245 996	-601 490	
0	-657 396 Sum opptjent egenkapital		-245 996	-601 490	
100	9 262 914 Sum egenkapital		9 674 395	17 092 773	
0	8 252 Avsetning for forpliktelser	6,15	911 013	951 212	
0	203 000 Annen langsiktig gjeld	16	232 394	224 321	
0	0 Betalbar skatt	6	3 911	3 912	
0	1 510 928 Annen kortsiktig gjeld	17	2 996 297	3 006 177	
0	1 510 928 Sum kortsiktig gjeld		3 002 208	3 010 089	
100	10 983 094 Egenkapital og gjeld		13 820 008	21 278 395	

Forskjell = 7 458 387 000

FAGFORBUNDET

Forsvarsbygg, PENSJON og REGNSKAPSREGLER

Virksomheten ble utarmet:

- Enhetene ble belastet med store andeler av felleskostnader som de ikke kunne påvirke, blant annet pensjonskostnad (selvkost)
- **Pensjonskostnaden økte med 132 % (fra 43 til 99 mill) i budsjettet for 2008 fra 2007 pga. nye regnskapsregler**
- Ledelsen skrev i brev til FD at de måtte si opp fast ansatte renholdere og ansette ufaglærte for å innfri kravet til inntjening (resultatkrav)

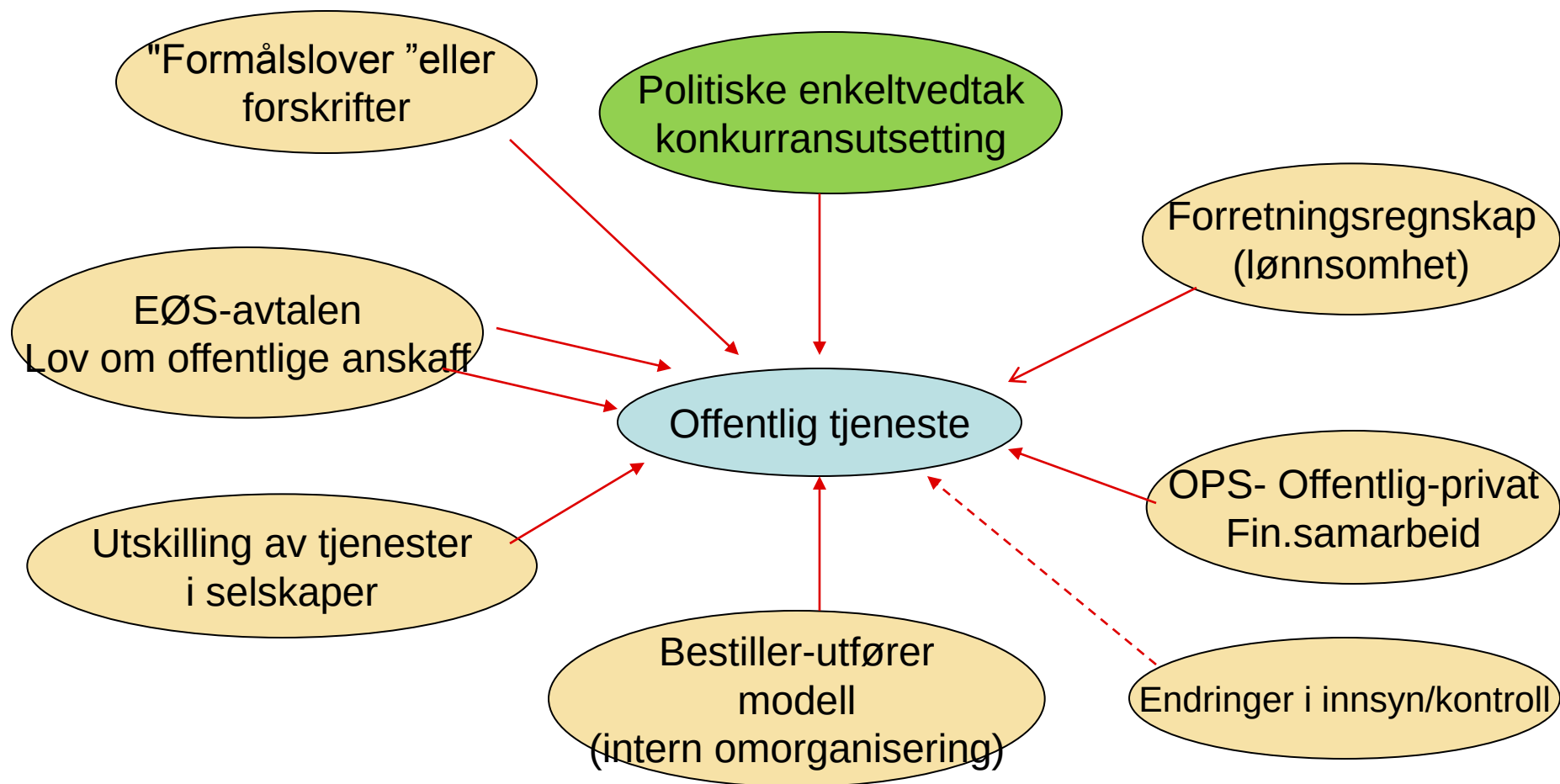

- Bruk av forretningsregnskap og regler betyr nye *beregnete*, høye verdier på offentlig eiendom
- Offentlige tjenester *framstår* som dyre
- Nye regnskapsregler gir "underskudd" og presser fram inntjeningsfokus og privatisering
- Et paradoks fordi:
 - eiendelene er allerede betalt for
 - enighet om at mange usikre størrelser gir usikre beløp
 - slik informasjon er nyttig, men trenger ulik info i ulike situasjoner

Alternativ: Det kommunale regnskapssystemet

Hvordan skjer privatisering og konkurranseutsetting i kommuner?

VURDERING AV HVILKE TJENESTER SOM KAN SETTES UT

Rådmannen har begrenset denne gjennomgangen til ikke å gjelde direkte elev/klient/pasient-rettete funksjoner.

Oppgaver som innebærer direkte lovanvendelse overfor innbyggerne (som bruk av makt og tvang i henhold til sosialtjenesteloven og pasientrettighetsloven og barnevernsloven) og forvaltningsoppgaver, er også holdt utenom.

Rådmannen vurderer også renholdstjenestene som lite ønskelig å sette ut, da kommunen mister fleksibilitet i forhold til språkopplæring og sysselsetting.

En forutsetning for å sette ut tjenester, må etter rådmannens vurdering være at kommunen via et anbud kan få utført tjenestene billigere enn det kommunen i dag selv produserer tjenesten for. Ingen slik vurdering er gjort i forhold til nedenstående liste.

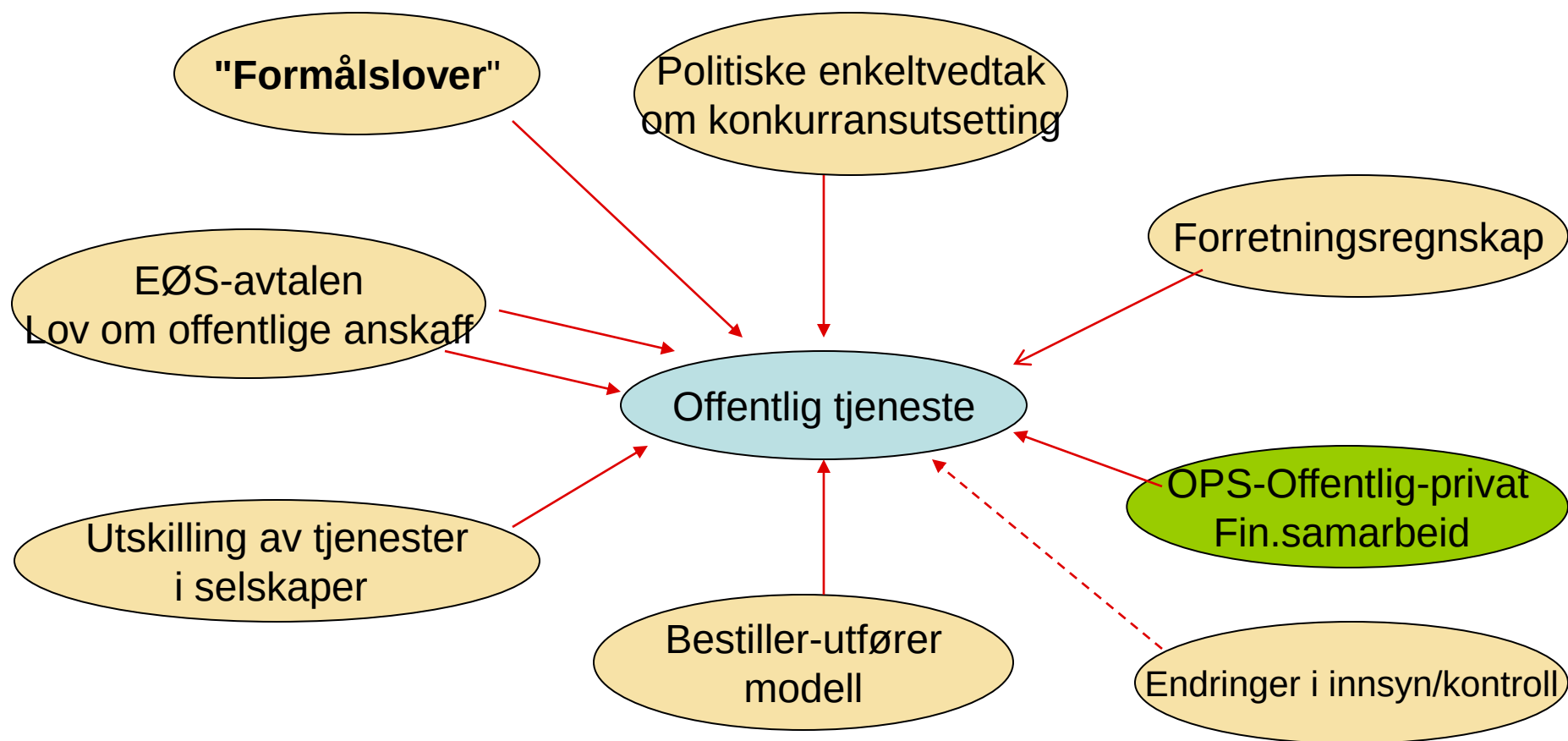
Følgende oppgaver/funksjoner er det da mulig å vurdere å settes ut:

- Regnskap
- Innfordring
- Juridisk assistanse
- Prosjektering
- Drift av IT-servere og «hardware»
- IT-«helpdesk»
- Vaktmestertjenester
- Veivedlikehold
- Parkvesen,
- Rekrutteringsarbeid
- Kantinedrift
- Parkering

Rådmannen utreder en konkurranseutsetting av disse/eller enkelte oppgaver/funksjoner etter en konkret politisk bestilling.

Hva driver fram konkurranseutsetting og privatisering?

OPS - offentlig-privat finansieringssamarbeid

- OPS = Offentlig privat samarbeid om investeringer og drift av prosjekter.
- Typisk veiprosjekter, skoler i Norge, samhandlingsreformen!

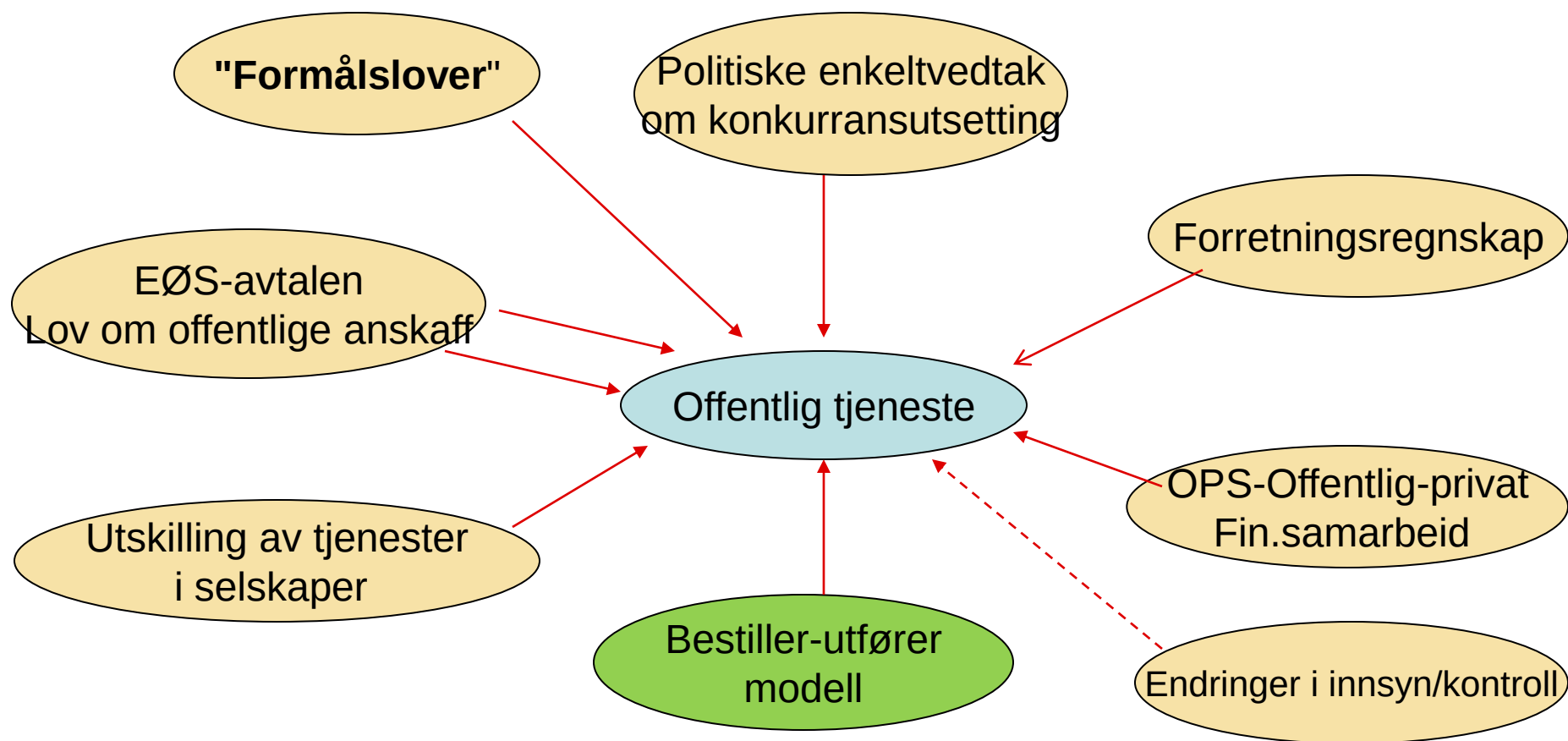
Konklusjon:

- OPS er dyrere for stat og kommune enn egenregi
jfr. Rapport "OPS- Dumt og dyrt" av Hallvard Bakke

NÅ: Ny kommunal tilskuddsordning for pleie og omsorgsboliger som åpner for OPS, fellesprosjekt bygg/drift

Hva driver fram konkurranseutsetting og privatisering?

Bestiller-utfører modellen: Samhandlingsreformen

Nytt finansieringsansvar : Tre elementer

Formål: Begrense bruk av spesialisthelsetjenesten

- Kommuner skal betale fra første døgn for utskrivningsklare pasienter
- Kommuner får 20% medfinansieringsansvar (max 30 000) for sykehusbehandling av utvalgte DRG grupper
- Kommuner får ansvar for øyeblikkelig hjelp - døgnopphold

Viktig i samhandlingsforskriften (vedtatt 18.11.2011)

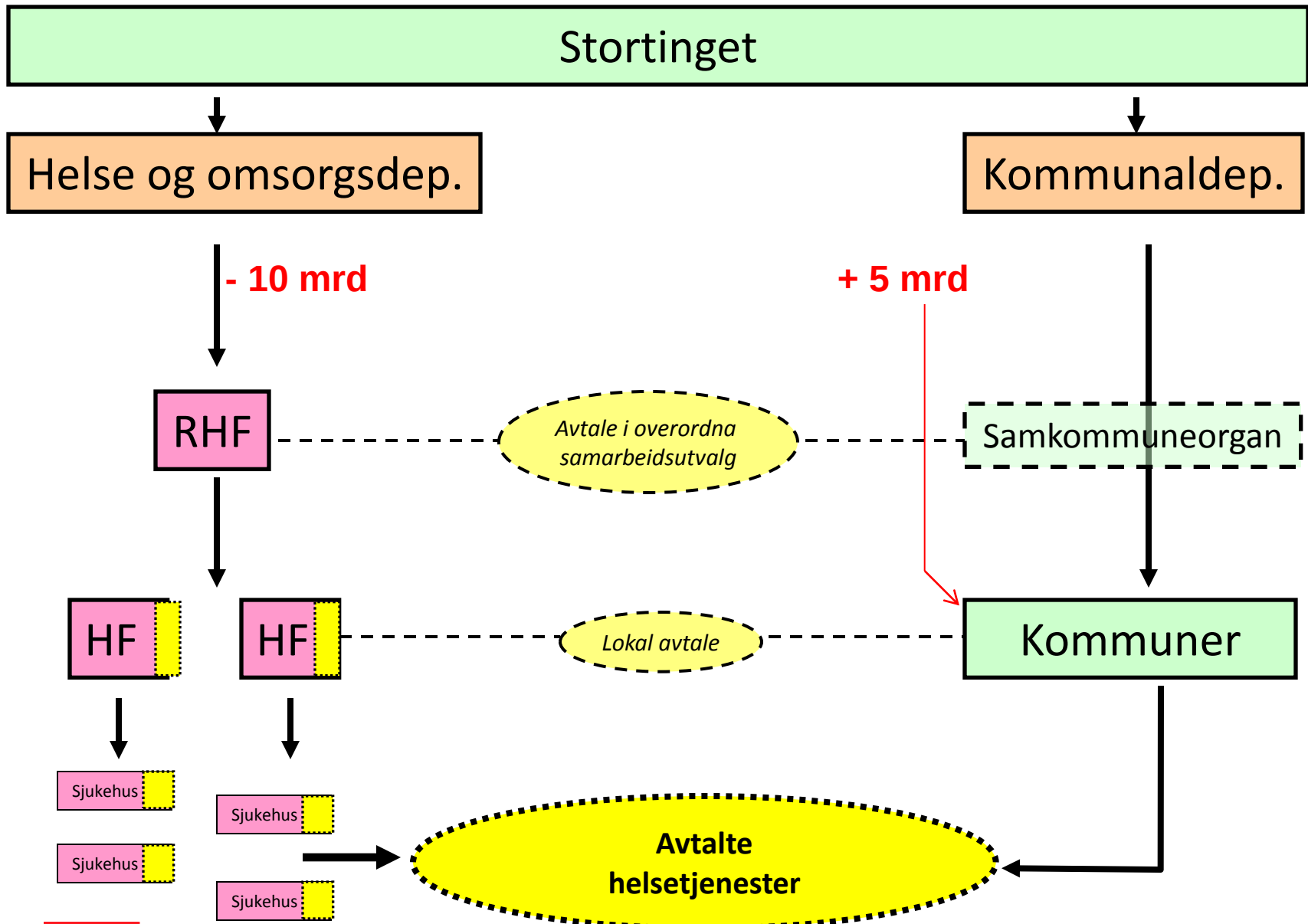
Medfinansiering (formål: begrense bruk av spesialisthelsetjenesten)

- § 3 Kommuner skal betale 20 % (max 30 000) til sykehuset når innbyggerne legges inn på sykehus for somatiske lidelser (dvs. fødsel, kirurgi, psykiatri holdes utenfor i denne omgang)
- § 1,3.ledd Kommuner kan bruke private aktører, men må betale alt (per dato)

Utskrivningsklar pasient (formål: begrense bruk av spesialisthelsetjenesten)

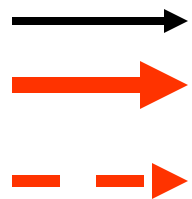
- § 2 Kommuner skal betale fra dag 1 (kr 4 000/døgn, men ikke psykiatri, rus, privat opptreningscentre, iflg § 1)
- § 4 Lege i spesialisthelsetjenesten avgjør når pasient er utskrivningsklar

Hvordan vil medfinansieringsordningen virke?

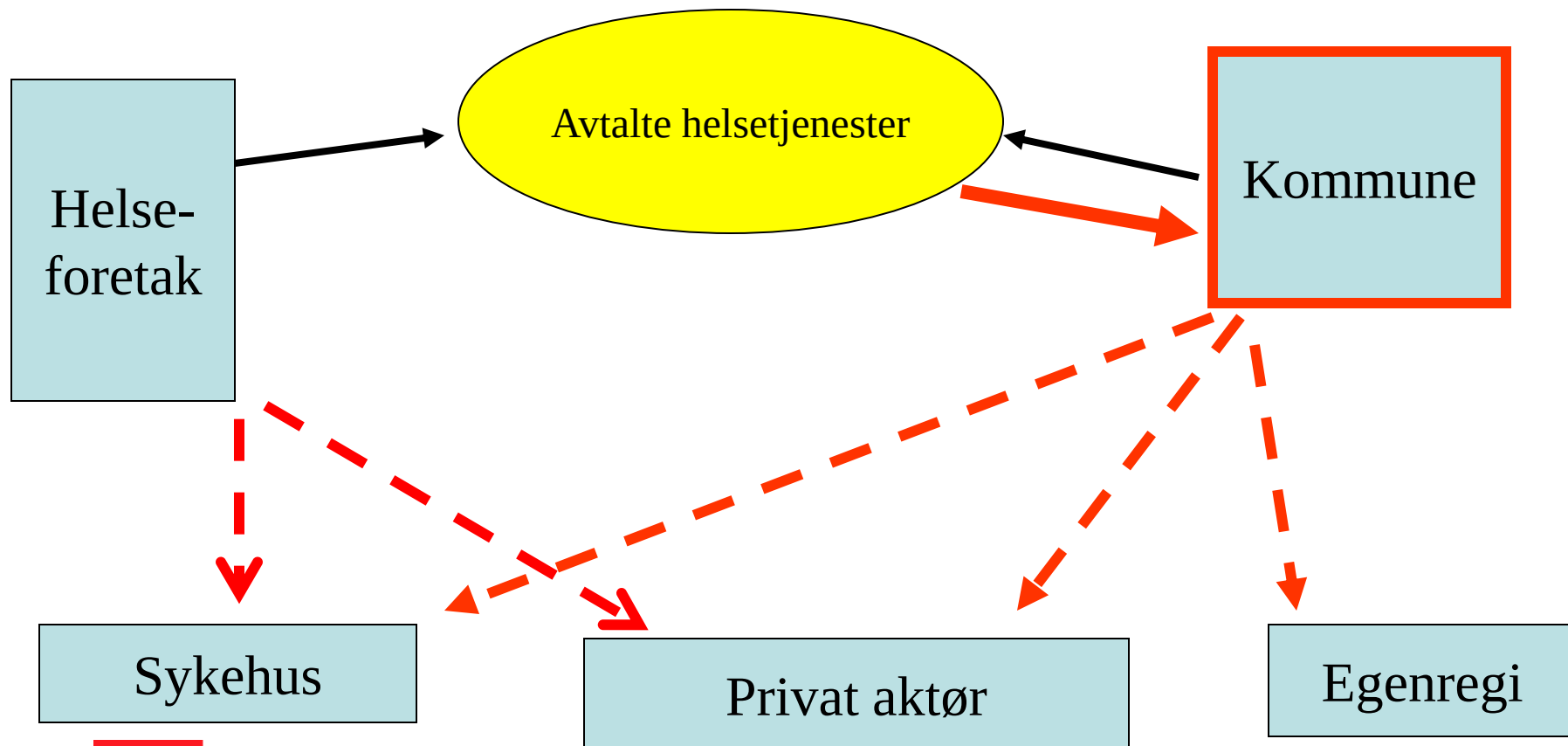

FAGFORBUNDET

Hvem gjør hva?

1. Plikt til å inngå avtale
2. Tjenester som kommunen tar ansvar for gjennom avtale (**OBS!**)
3. Mulige "utførere"

Utfordringer pga finansieringssystemet:

Medfinansieringsansvaret

- Risiko for at stram økonomi vil kunne avgjøre valg - ikke innbyggernes behov
- Byråkratisk
- Kommunen må velge mellom sykehus og privat aktør (pris vil være avgjørende)
- Risiko for at mer personell i spesialisthelsetjenesten slutter og begynner privat

Utskrivningsklare pasienter

- OBS! Ny kommunal tilskuddsordning for bygging av pleie- og omsorgsboliger tillater kommersielle aktører. Dette åpner for OPS løsninger med bygging og drift av pleie og omsorgsboliger

Konklusjon: Loven og forskrift for finansieringen åpner for større innslag av private aktører

■ ■ ■ **Innovasjon og næringsutvikling fordrer avregulering og økt konkurranse. Helse- og omsorgssektoren står for tur, skriver Rune Foshaug og Inge Jan Henjesand i Abelia.**

Retten til å innovere

INNLEGG Politikk

Konkurransedirektør Christine B. Meyer argumenterer i Dagens Næringsliv 4. oktober for at det er nødvendig å fortsette avreguleringen av norsk økonomi for å skape konkurranse til fordel for forbrukerne.

Det er vi enige i. Vi vil i tillegg hevde at det er nødvendig å fortsette avreguleringen for å skape innovasjon og ny næringsutvikling. Retten til å velge bidrar til innovasjon, bedre produkter og tjenester og til bedre utnyttelse av samfunnets ressurser. Avregulering er nødvendig for at de innovative grenseflatene i samfunnet skal fungere, og for å utløse det samarbeidet mellom bedrifter som driver innovasjonen fremover.

Dersom vi ser nærmere på driverne for innovasjon og utvikling av et nytt, mer kunnskapsbasert og globalt næringsliv i Norge fra 1980/90-

«AVREGULERING ER NØDVENDIG». Rune Foshaug (til venstre) og Inge Jan Henjesand i Abelia.

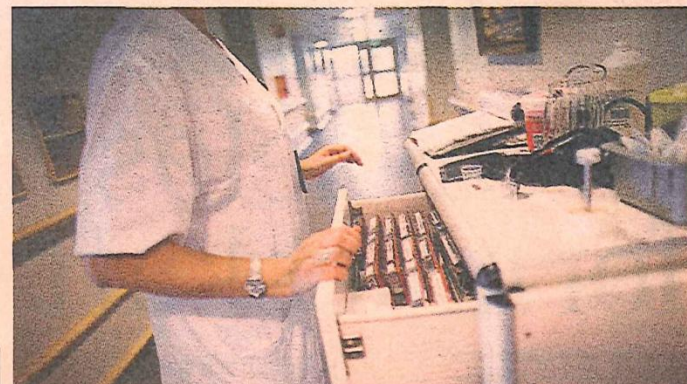
tallet til i dag, er det ikke den tradisjonelle næringspolitikken som har vært den sentrale innovasjonsdriveren, men avreguleringene av markedene innenfor finans, energi, luftfart, telekom og post.

Avreguleringene av disse markedene har skapt økt konkurranse, bedre tjenester og et helt nytt næringsliv. Gradvis sto vi som forbrukere overfor en situasjon der vi hadde retten til å velge mellom flere selskaper og flere og bedre tjenester. Vi kunne låne penger i utenlandske banker som Handelsbanken og Skandiabanken, vi

kunne ringe (og surfe) med andre teleselskaper enn Telenor, fly til utlandet med andre enn SAS, og vi kunne ved et tastetrykk bytte fra Hafslund til Lier Energiverk.

Som nasjon sto vi overfor en situasjon der selskapene var nødt til å innovere for å kunne holde tritt med konkurransen som ble skapt. Prosessen med avreguleringer har bidratt til å frigjøre befolkningens kompetanse, ressurser og kreativitet, og ført til oppblomstring av nye selskaper. Resultatet er at sysselsettingen, verdiskapingen og effektiviteten i samfunnet har økt betraktelig fra 1980-tallet og fram til i dag.

Når man ser hvilke innovative krefter som har blitt utløst som en konsekvens av å avregulere disse sektorene, er det et paradoks at Stortingsmeldinger og NOU-er som har omhandlet innovasjon og næringsutvikling de siste årene kun summarisk har behandlet forholdet mellom avregulering, konkurranse og innovasjon. Andre former for

MANGLER KONKURRANSE. Artikkelforfatterne tror den dynamiske kraften i utviklingen av et vare-, tjeneste- og it-marked i helse- og omsorgssektoren vil utebli så lenge helsesektoren i all hovedsak er offentlig eid og skjermet for konkurranse. Foto: Christopher Olsson

næringspolitikk forbundet med ulike støtte- og låneordninger har derimot blitt viet mange spalte-meter, uten at denne formen for politikk har samme utløsende effekt på innovasjon og næringsutvikling.

Helse- og omsorgssektoren er et klassisk eksempel på en sektor der myndighetene i lang tid har snakket om innovasjon og næringsutvikling uten å snakke om hva konkurranse, mangfold og samarbeid betyr for innovasjon. Verken Innovasjonsmeldingen, Samhandlingsreformen eller NOU-en om Innovasjon i Omsorg (Hagen-utvalget) drøfter disse spørsmålene.

Vi er redd for at den dynamiske kraften i utviklingen av et vare-, tjeneste- og it-marked i helse- og omsorgssektoren vil utebli så lenge helsesektoren i

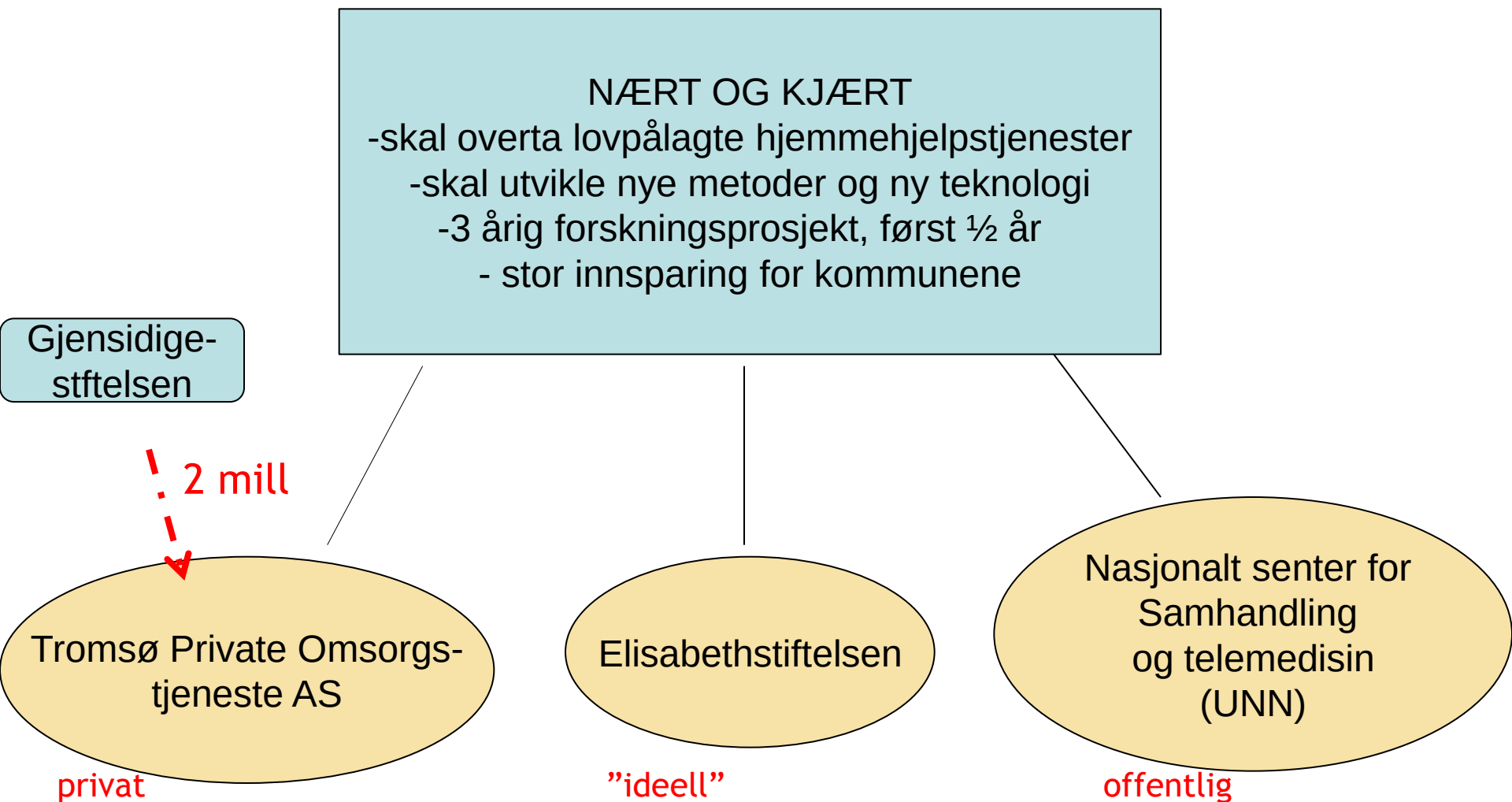
all hovedsak er offentlig eid, offentlig finansiert og skjermet for konkurranse. Klassiske nærings- og it-politiske virkemidler er ikke tilstrekkelige for å stimulere den formen for innovasjon og samarbeid som gjør at vi klarer å skape en ny næring med utspring i helse- og omsorgssektoren.

For å unngå at retten til å innovere begrenses, er det nødvendig å fortsette avreguleringen av norsk økonomi og ha et årvåkent øye på konkurransen. Skal hjerte banker for innovasjonen, må vi la hodet styre konkurransepolitikken.

■ *Rune Foshaug, sjefanalytiker i Abelia, og Inge Jan Henjesand, leder for næringspolitikk i Abelia-NHO kunnskap og teknologi*

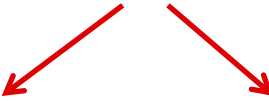
Prosjektet "Nært og kjær" tilbyr kommuner:

Hvordan møte Samhandlingsreformen?

Sikre medbestemmelse

Jobbe for at **reelle forhold** ikke overstyres av økonomi

FELLESEKTLÆRINGEN:

1. Kreve representasjon i OSO og utvalg/ arbeidsgrupper
2. Be om underlagsdokumentasjon når ansvar avtales om hvem som skal utføre og betale for hvilke tjenester
3. Sikre at reelle behov reell kapasitet og reell kompetanse i kommunen/ sykehuset legges til grunn

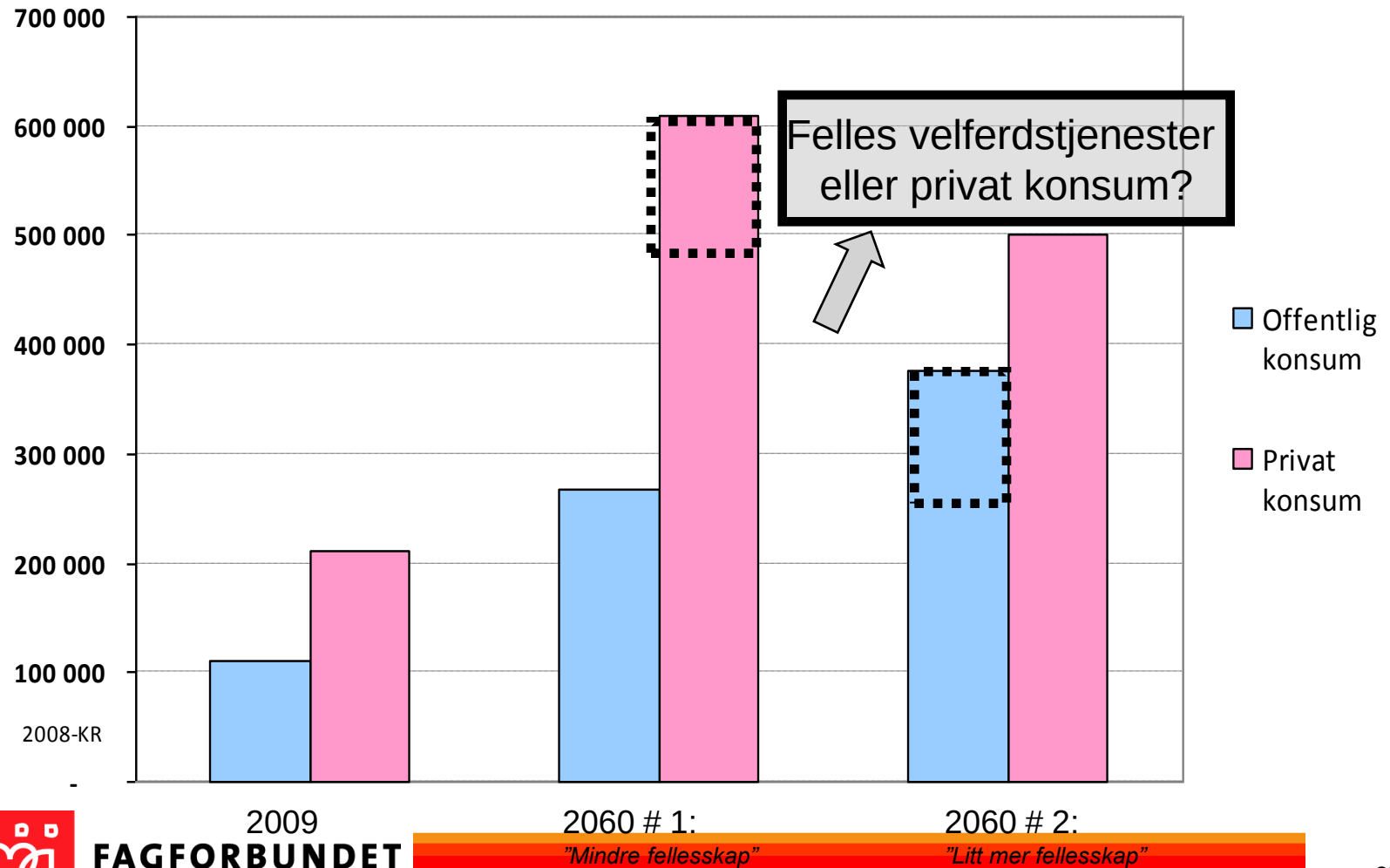
PRIVATISERINGSTRUSSEL

1. Hold tett kontakt med rådmann/direktør. Hva skjer?
2. Hold kontakt med "våre" politikere i kommunestyret/ styret i helseforetaket
3. Private aktører, privatisering på nye måter?
4. Drøftinger mv (på ordinært vis)
5. Lov om offentlige anskaffelser?
6. Etterlyse økonomiske beregninger

Politisk handlingsrom.....

Privat og offentlig konsum: Kroner per innbygger 2009 og 2060

FAGFORBUNDET

Oppsummering

- Privatisering er *omfordeling* av den verdiskapningen som skjer i samfunnet
- Derfor er det ikke det samme hvem som utfører tjenestene!

Privatisering av offentlige tjenester er ingen økonomisk nødvendighet, men resultat av politiske valg!

Vi jobber videre - krever engasjerte tillitsvalgte på alle nivå !

